

diář

Setkání doktorandů v Bořeticích

Ve dnech 19.–21. září 2012 se v Bořeticích na jižní Moravě uskutečnilo výjezd-
ní zasedání doktorandů české literatury. Každoroční bořetická doktorandská
kolokvia byla podpořena grantem GAČR 405/09/H003 *Identita české literatury
a její mezinárodní kontext* a konají se již od roku 2009. Projektu se od počátku
účastní doktorští studenti ze tří bohemistických institucí – Ústavu bohemistiky
Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Ústavu české
literatury a literární vědy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy a doktorandi
z Ústavu české literatury Akademie věd ČR, v. v. i. K těmto pravidelným účast-
níkům letos přibyli zástupci z Ústavu české literatury a knihovnictví Filozofické
fakulty Masarykovy univerzity a studenti oboru Obecné a srovnávací literatury
(komparatistiky) z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

V průběhu setkání doktorandi v různých fázích studia prezentují ve zhruba
dvacetiminutových příspěvcích své více či méně rozpracované disertační pro-
jekty a výsledky svého postgraduálního bádání. Kolokvium tedy v tomto ohledu
nabízí zúčastněným cenné seznámení s aktuálně řešenými tématy a trendy v li-
terárněvědných pracích doktorandů z celé republiky. Výjezdní zasedání je však
především koncipováno jako místo konfrontace, intenzivní diskuse doktorandů
s přítomnými předními odborníky z oboru, kteří každý příspěvek podrobují kri-
tickému soudu a důkladně prověřují argumentační zdatnost jejich autorů. Hlav-
ním přínosem těchto střetávání tedy je, že poskytují doktorandům nesmírně dů-
ležitou zpětnou vazbu k jejich práci a pomáhají revidovat a precizovat jejich vý-
zkumné záměry. Letošními oponenty doktorských výstupů byli prof. PhDr. Aleš
Haman, DrSc., prof. PhDr. Dalibor Tureček, CSc., prof. PhDr. Petr A. Bílek, CSc.,
Prof. PhDr. Jiří Trávníček, M. A., Ing. Pavel Janáček, Ph.D., prof. PhDr. Michaela
Soleiman pour Hashemi, CSc., doc. PhDr. Zbyněk Fišer, Ph.D., a krátce též
Mgr. Petr Bubeníček, Ph.D., a Mgr. Jan Tlustý, Ph.D.

Program charakterizovala značná pestrost témat, teoretických a metodologických přístupů i úrovně rozpracování výzkumu; někteří studenti přijeli do Bořetic poprvé, jiní již poněkolkáté, takže přítomné seznámili s postupem své disertace od minulého ročníku. Mezi jednotlivými příspěvky doktorandů čtvrtého bořetického zasedání bychom nenašli jednoznačné pojitko, v rámci představených disertačních projektů však nebylo možné si nepovšimnout jistých badatelských tendencí.

Řadu disertačních projektů tak spojovalo interdisciplinární pojetí tématu a přesahování do jiných vědních oborů (filozofie, jazykovědy, sociologie, historie, kunsthistorie ad.). Mezioborový přístup nelze považovat za samoučelný, naopak se ukazuje, že do literární vědy přináší zajímavé impulzy. Například v příspěvku *Česká filozofická recepcce Franze Kafky: Tři případové studie* představil Mgr. Jiří Soukup trojí interpretaci Kafkovy povídky *Proměna*, a to v dílech filozofů Ivana Dubského, Karla Kosíka a Ria Preisnera; Mgr. Miloslav Caňko se soustředil na problematiku „jednajícího“ textu s přihlédnutím k myšlenkám Gillesa Deleuze a Félixu Guattariho; Mgr. Eva Šťastná propojila s teorií literatury jazykovědnou myšlenku systému a lingvistiku promluvy Émila Benvenista; PhDr. Ivona Turinská popsala svůj takřka sociologický výzkum čtenářské kultury v prostoru českého internetu; Mgr. Lenka Krejčová dokumentovala orientální motivy v parnasistní literatuře a výtvarném umění. Nebylo při tom náhodou, že v průběhu setkání byla mnohokrát zmíněna či citována vědecká práce všestranného intelektuála – francouzského antropologa, sociologa, filozofa – Pierra Bourdieua (zejména pak jeho do češtiny nejnověji přeložené kniha *Les Règles de l'art: Genèse et structure du champ littéraire*, česky *Pravidla umění: Geneze a struktura literárního pole*, 2010). S tím mimo jiné souvisí další obecnější rys doktorandských výstupů. Je zřejmé, že nynější doktorští studenti jsou díky dostupnosti cizojazyčné literatury a jistě také díky zkušenostem z nejrůznějších zahraničních stáží obeznámeni se současným literárněvědným zkoumáním za hranicemi České republiky. Ve svých pracích se pak snaží tyto znalosti využít a vypořádat se soudobými směry v bádání. Ne vždy byl způsob využití nových teorií a metod a jejich případná aplikace na daný literární materiál v prezentacích dostatečně objasněn, jejich přenos do českého literárněvědného prostředí je ale třeba hodnotit pozitivně. Kupříkladu Mgr. Markéta Veselá zpřehlednila stav bádání v oblasti reader-response theory, Mgr. Eliška Houzimová zkoumala na základě výzkumu zahraniční teoretické literatury věnující se traumatu možnosti a limity reprezentace holocaustu, Mgr. Petra Čáslavová pojednala o možných přístupech ke zkoumání literatury reflektující vězeňskou

zkušenost z doby socialistické diktatury v Československu zejména s ohledem na současná paměťová studia; z paměťových studií vycházel též PhDr. Jakub Flanderka ohledávající básnické prostory paměti a ve svém příspěvku ozřejmující přesněji funkci hrobu jako média kulturní paměti v Holanově *Návratu*, pojmy post-paměti a post-generace se rozhodl využít jako základní teoretické východisko svého výzkumu o místu československého bigbitu v institucionalizované paměti Mgr. Stefan Segi. Dále se ukázalo, že nové pojmosloví a teoretické nástroje lze využít k přezkoumání již dříve zpracovaných témat. Mgr. Jakub Stolička se například pokusil o aktualizované vymezení literární skupiny skrze termíny skupinový diskurz a memplex na příkladu Wiener Gruppe, PhDr. Lukáš Borovička na skupinu Blok nahlédl prizmatem tzv. interpretační komunity; o nový pohled na Skupinu 42 se bude ve své dizertaci snažit Mgr. Pavla Lencová.

Výše uvedený zájem o teorie vztahující se ke kulturní paměti, traumatu, identitě, strukturám literárního pole provází též badatelský příklon k tématům týkajícím se literárního života v nedávné minulosti, tj. v období komunismu. Mgr. Petr Andreas popsal kořeny autocenzury v normalizační literární kritice, Mgr. Ina Píšová *Programový návrat k socialistickému realismu jako aspekt oficiální poetiky období normalizace*. Reprezentaci minulosti v české a polské literatuře a filmu 50. a 60 let srovnala Mgr. Eva Stępowska. Vnější zásahy do literárního provozu a represivní omezení lze samozřejmě vysledovat i v mnohem vzdálenější minulosti, jak ukázal příspěvek Mgr. Petra Piši *Cenzura v Čechách v kontextu předbřeznové habsburské monarchie*.

Část prezentovaných projektů se vyznačovala zájmem o nečekané fenomény a hledání zcela nových souvislostí a přesahů. Mgr. Petr Vokřínek vyložil koncept alegorické pouti a jeho proměnu v čase napříč staletími, od J. A. Komenského po Jana Balabána, Mgr. Ondřej Pomahač v příspěvku s názvem *Šachy a teorie analogie* pohovořil o kognitivistických teoriích analogie, odpovídajících šachových analogiích jazykovědných a literárních a také o roli šachů v moderní literatuře a umění, Mgr. Michal Špína se rozhodl věnovat zkoumání fenoménu železnice skrze literární díla.

V menší míře se na doktorandském kolokviu vyskytly ryzí projekty literárně-historické, mezi nimi například příspěvek Mgr. Markéty Holanové o pramenovém výzkumu detektivní prózy 20. let 20. století nebo PhDr. Tomáše Vučky *Devětsil a Literární skupina. Spor o expresionismus a programové vymezení*. Zcela okrajově byla prezentována témata ze starší české literatury (výjimku tvořil zdařilý referát Mgr. Matouše Jalušky *Kličkování k metě v dáli: Poezie dvorné lásky jako herní fenomén*), literatury 19. století (*Rozpaky textologa nad obrozenskou pró-*

zou Mgr. Petry Hesové) a též z oblasti dětské literatury (vystoupení Mgr. Marcelly Hrdličkové o proměnách české příběhové prózy ze života dětí a mládeže mezi lety 1990–2010).

Výjezdní zasedání v Bořeticích patřilo v této podobě vzhledem ke končícímu grantu k posledním, nicméně všichni účastníci se shodli, že se zasadí o to, aby tradice pravidelných doktorandských setkávání byla do budoucna zachována.

Petra Čáslavová